

Kjetil Sander presenterer:

estudie.no

Aksjehandel

- Kjøp & salg av aksjer -

Lær hvordan du går frem for å investere i aksjer med minst mulig risiko og høyest mulig langsiktig avkastning,

Skrevet av:
Kjetil Sander

Utgitt av:
eStudie.no

Revisjon:
1.0 (August 2017)

Innhold

1 Generelt om aksjehandel	7
1.1 Hva er en aksje?	7
1.2 Aksjemarkedet	7
1.3 Aksjeklasser: A - og B - aksjer	8
1.4 Unoterte og noterte aksjer	9
1.4.1 Noterte aksjer	9
1.4.2 Unoterte aksjer	10
1.5 Hva er en aksjonær og investor?	11
1.6 Aksjehandel	12
1.6.1 Enkelt aksjer	12
1.6.2 Opsjoner.....	12
1.6.3 Daytrading og aktiv trading.....	12
1.6.4 Aksjesparing	12
1.6.5 Aksjefond	13
1.7 Hvilke selskaper kan børsnoteres?	13
1.8 Hvor stor eierandel gir en aksje?	13
1.9 Aksjekurs	14
1.9.1 Hva er pålydende kurs?.....	14
1.9.2 Hva er kjøps-, salgs- og omsetningskurs?.....	14
1.9.3 Hva avgjør kjøps- og salgskursen?	15
1.10 Hvorfor og hvordan kjøpe en aksje?	16
1.11 Aksjeportefølje	17
1.12 Bullmarked og bearmarked	17
1.13 Hvordan tjene penger på aksjer?	17
1.13.1 Kursgevinst	17
1.13.2 Utbytte	18
1.13.3 Fusjon	19
1.13.4 Slakting	19
1.13.5 Fremførbart underskudd.....	20
1.13.6 IPO (børsnoteringer)	20
1.13.7 Opsjoner.....	20
1.13.8 Shorting	20
1.14 Skatteregler for aksjehandel	21
2 Aksjeselskap (AS)	22
2.1 Hva er et aksjeselskap?	22
2.2 Selvstendig juridisk enhet	22
2.3 Økonomisk risiko og ansvar	22
2.4 Organisering av aksjeselskaper	23
2.4.1 Generalforsamlingen	24
2.4.2 Styre	25
2.4.3 Administrerende direktør/daglig leder.....	26
2.4.4 Eiere og ansatte.....	26
2.5 Lønn og skattemessig behandling	26
2.6 Krav til aksjeselskap	27
2.7 Hva er forskjellen mellom et aksje- og allmennaksjeselskap?	27
2.8 Aksjekapital	28

2.8.1	Hvordan beregne aksjekapitalen?	29
2.8.2	Emisjon	29
2.9	Stiftelsesdokument og vedtekter	30
2.9.1	Vedtekter.....	30
2.9.2	Øvrige krav til stiftelsesdokumentet	34
2.9.3	Åpningsbalanse.....	35
2.9.4	Undertegningen av stiftelsesdokumentet	36
2.10	Aksjonæravtale	36
2.10.1	Aksjonæravtalen er IKKE underlagt noen lovgivning	37
2.10.2	En avtale mellom noen eller alle aksjonærer og andre med spesielle rettigheter	37
2.10.3	Når bør aksjonæravtale benyttes?	37
2.10.4	Hva bør inngå i en aksjonæravtale?	38
2.10.5	Et viktig styringsverktøy i eierstyring	39
2.11	De magiske prosentsatsene for en grunder og investor.....	39
2.12	Anbefalinger.....	40
3	Investor, trader eller en mellomting?	41
3.1	Investoren	41
3.2	Traderen	42
3.3	Noe i mellom	43
3.4	Eller begge deler.....	43
3.5	Til slutt.....	44
4	Aksjemarkedet	45
4.1	Oslo Børs	45
4.2	Det internasjonale aksjemarkedet.....	47
4.2.1	Europa.....	47
4.2.2	Amerika.....	48
4.2.3	Asia.....	50
4.2.4	Andre områder.....	52
4.3	Aksjeindeks.....	53
4.3.1	Indekseringsprinsipper	54
4.3.2	Markedsverdivektet indeks/kapitalvektet indeks.....	54
4.3.3	Likevektede (equally weighted) indekser	54
4.3.4	Fundamentalt vektete indekser	54
4.3.5	Norske aksjeindekser.....	55
4.3.6	Internasjonale aksjeindekser.....	55
4.3.7	Globale indekser	57
4.3.8	Bransje indekser	58
4.3.9	Andre indekser.....	58
4.3.10	Hvordan kan jeg handle en aksjeindeks?	58
5	Kjøp og salg av aksjer	59
5.1	Verdipapirsentralen (VPS)	59
5.1.1	Hva er en VPS-konto?	59
5.1.2	Hvordan opprette en VPS-konto?	60
5.1.3	Hva er en kontofører?.....	60
5.2	Hvordan kjøpe en aksje på Oslo Børs?	61
5.2.1	Meglerhus eller Internett handel?.....	61
5.2.2	Hva er kurtasje?	62
5.3	Styr unna meglertriksene.....	63
5.3.1	Ikke tro på at det haster.....	63

5.3.2	Glem gevinstgarantier	63
5.3.3	Still spørsmålstegn ved lave inntekter	63
5.3.4	Sjekk fotnotene i finansregnskapet	64
5.3.5	Sjekk revisorberetningen.....	64
5.3.6	Spør om "insidernes" aksjeposter	64
5.3.7	Krev skriftlig informasjon	64
6	Risiko.....	65
6.1	Hvilken risiko er du villig til å ta?	65
6.2	Hva er risiko?	65
6.3	Forventninger	66
6.4	Standardavvik	67
6.5	Ulike verdipapirer gir ulik risiko profil	68
6.6	Risiko villighet	70
6.7	Foreta alltid en risikovurdering	70
6.8	Risikostyring.....	71
6.9	Risiko typer (Systematisk- og usystematisk risiko)	73
6.9.1	Systematisk risiko (Markedsrisiko).....	73
6.9.2	Usystematisk risiko (Selskapsrisiko)	75
6.9.3	Value at Risk	77
6.10	Investeringsplan	77
6.10.1	Vær disiplinert og koble fra alle følelser	78
6.10.2	Hvor mye er du villig til å tape?	79
6.10.3	Unngå å jage dine tap	79
6.10.4	Vær tålmodig og realistisk rundt din resultatutvikling.....	79
6.10.5	Vær oppmerksom på markedstrender	80
6.10.6	Uten mål har du ingen retning... ..	80
6.10.7	Oppnå høyere avkastning med samme risiko ved å diversifisere.....	80
6.11	Aksjer eller aksjefond - hva lønner seg?	81
6.11.1	Hva er et aksjefond?	82
6.11.2	Indeksfond	82
6.11.3	Passiv eller aktiv forvaltning	84
6.11.4	Aksjer	85
6.11.5	Konklusjon.....	85
6.12	Giring og marginhandel	86
6.12.1	Hva er "giring"?	86
6.12.2	Risiko ved gearing og marginhandel.....	87
6.13	Shorting og shorthandel	89
6.13.1	Hva er shorting?	89
6.13.2	Shorthandel i praksis.....	90
6.13.3	Nettmeglere som tilbyr shorting	90
7	Aksjeportefølje.....	92
7.1	Diversifisering.....	92
7.2	Aktivaallokering.....	93
7.3	Verdipapirfordeling.....	93
7.4	Fondsandel	94
7.5	Markedsfordeling.....	94
7.6	Sektorfordeling	95
7.7	Enkeltaksjer	95
7.8	Sikring av aksjeporteføljen	96
7.9	Hvordan velge ut aksjene i porteføljen?.....	96

7.9.1	"Ovenfra og ned" eller "nedenifra og opp" strategi?	96
7.9.2	«Ovenifra og ned» stil	96
7.9.3	«Nedenifra og opp» stil	97
7.9.4	Verdi-, vekst eller inntektsaksjer	98
7.9.5	Verdiinvestering	98
7.9.6	Vekstinvestering	99
7.9.7	Inntektsinvesting	101
7.9.8	Hvilke faktorer å se på?	101
7.9.9	Se etter forholdet mellom DPS og EPS	102
7.10	"Stop-loss" beskytt din aksjeforfølje	103
7.10.1	Hva er en stop-loss, og hvorfor er det viktig?	103
7.10.2	Er 8 prosent stop-loss riktig for deg?	103
7.10.3	Stop-loss for å sikre avkastning	103
7.10.4	Administrer stop-loss med en automatisk stopp-ordre	104
7.10.5	Gode grunner for å bruke stop-loss	104
7.10.6	Hvorfor IKKE bruke automatiske stopp-ordre?	104
7.10.7	Tips til hvordan man bruker stopp-ordre	105
7.11	Universelle aksjeråd	106
7.11.1	Gjør hjemmeleksene	106
7.11.2	Sett deg et mål!	106
7.11.3	Vurder risikoen	107
7.11.4	Gråmarkedet er for proffene	107
7.11.5	Små selskaper er farlige	107
7.11.6	Tenk timing	107
7.11.7	Invester regelmessig!	108
7.11.8	Putt ikke alle eggene i samme kurv - spre innkjøpene!	108
7.11.9	Ikke få panikk	109
7.11.10	Invester i åpne og aksjonærvennlige selskap!	109
7.11.11	Ha råd til å tape	110
7.11.12	Lån aldri penger til aksjeinvesteringer!	110
7.11.13	Ikke sitt for lenge i en tapsaksje	110
7.11.14	Ikke ta for tidlig gevinst	110
7.11.15	Ikke kjøp "billige" aksjer	111
7.11.16	Ha en klar exit-strategi	111
7.11.17	Ikke kjøp de opphauste aksjene!	112
7.11.18	Se opp for dårlige råd	112
7.12	Hvordan bli rik på langsiktig aksjesparing?	112
7.12.1	Forberedelser	113
7.12.2	Aksjeforføljens sammensetning	114
7.12.3	Studer "mega-trendene" for å finne sektorene	115
7.12.4	Kom deg ut før boblen sprekker!	116
7.12.5	Ikke gå for sent inn	117
7.12.6	Alle mega-trender er "bobler" som vil sprekke	118
7.12.7	Hold på vinneraksjene til de når toppen	119
7.12.8	Upopulære aksjer gir høyere avkastning enn de populære	120
7.12.9	Bli med på IPO-er hvis du får muligheten	120
7.12.10	Finn oppkjøpskandidatene til "børsrakettene"	121
7.12.11	Reinvester gevinstene	122
7.12.12	Lag "stop-loss" regler	123
8	Aksjekursen	124

8.1 Aksjemarkedet - et "åpent system"	124
8.2 "Alt påvirker alt"	124
8.3 Verdens finansmarkeder er hoveddriveren i kursutviklingen	124
8.4 Hvordan spå hvordan aksjekursen utvikler seg?	125
8.5 Tilbud og etterspørsel avgjør aksjekursen.....	125
8.6 Markedseffisiens	126
8.6.1 Svak effisiens	128
8.6.2 Halvsterk effisens	128
8.6.3 Sterk effisens.....	129
8.6.4 Effisiensgraden varierer over tid og mellom segmentene	129
8.6.5 Hvor fort korrigeres aksjekursen ved ny informasjon?	130
8.7 Atferdsfinans	130
8.7.1 Heuristikk	132
8.7.2 Framing.....	132
8.7.3 Markedets ineffektivitet	132
8.7.4 Psyko-sosial kompetanse.....	133
8.7.5 Personlige forhold:	134
8.7.6 Kulturelle og sosiale forhold.....	134
8.8 Konjunktorenes betydning for aksjekursen.....	134
8.8.1 Verden utvikler seg i bølger.....	135
8.8.2 Norge er svært avhengig av internasjonal økonomi	135
8.8.3 Konjunktursykluser	136
8.8.4 Konjunkturindikatorer	136
8.8.5 Sesongsvingninger	137
8.9 Oljeprisens betydning for aksjekursen.....	138
8.10 Industriproduksjonens betydning for aksjekursen	139
8.11 Rentenivåets betydning for aksjekursen.....	140
8.11.1 Renterisiko.....	140
8.11.2 Rentenivå	140
8.12 Valutakursens betydning for aksjekursen.....	142
8.13 Inflasjonens betydning for aksjekursen	145
8.14 Påvirker de utenlandske børsene kursutviklingen i Norge?.....	146
8.15 Politiske forhold sin betydning for aksjekursen.....	148

1 Generelt om aksjehandel

1.1 Hva er en aksje?

En aksje er en **eierandel** i et aksjeselskap eller et allmennaksjeselskap som gir deg:

- *rett til å avgi stemme på generalforsamlingen som fordeler overskuddet i selskapet, godkjenner regnskapene og velger styre m.m.*
- *rett til utbytte (andel av overskuddet) på lik linje som alle andre aksjer i selskapet. Alle aksjer skal gi samme rett til utbytte.*
- *fortrinnsrett ved en emisjon (kapitalutvidelse) i selskapet*
- *kapitalskatt på gevinst og skattefradrag ved tap*

Alle aksjene i et selskap har samme pålydende verdi selv om prisen den enkelte aksjonær har betalt for aksjen kan variere voldsomt. Summen av all innskudd aksjekapital utgjør tilsammen selskapets aksjekapital.

Hvilke plikter og rettigheter en aksje gir deg er regulert av aksje- og allmennaksjeloven, selskapets vedtekter og eventuelle aksjonæravtaler.

1.2 Aksjemarkedet

Aksjemarkedet er "stedet hvor kjøp og salg av aksjer skjer". Hvordan dette aksjemarkedet fungerer varierer noe fra land til land, selv om grunnprinsippene er de samme. De ulike aksjemarkedene påvirker også hverandre. Det er derfor viktig å kjenne til hvordan det internasjonale og nasjonale aksjemarkedet virker før man kaster deg inn i dette markedet.

Aksjemarkedet kan på mange måter sammenlignes med hvilket som helst marked hvor handel skjer, f.eks. med hvordan man ellers handler på for eksempel et supermarked. En stor forskjell finnes imidlertid. Mens du selv kan oppsøke supermarkedet for å kjøpe de matvarene du trenger, kan du ikke personlig oppsøke Oslo Børs for å kjøpe eller selge en aksje. All handel med Oslo Børs må gå